

Отже, у виборі напрямків інвестування у Карпатському регіоні доцільно врахувати, з одного боку, туристичну спеціалізацію території, а з іншого – споживчу поведінку в цій галузі. Беручи за основу результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що перспективними для інвестування в досліджуваному регіоні є такі види туризму: сільський, гірськолижний, оздоровчолікувальний та культурно-пізнавальний, а відтак, основні інвестиційні потоки доцільно спрямовувати за цими напрямками.

Література

1. Закон України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" від 06.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>.
2. Кабінет Міністрів України. Розпорядження. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки: від 14.08.2013 р., № 843-р. – (Офіційний сайт Верховної Ради України). [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-%D1%80>
3. Інвестиційні проекти Івано-Франківської області. – (Офіційний сайт Управління з упровадження економічних реформ, євроінтеграції та інвестицій Івано-Франківської області). [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.if.gov.ua/news/19467>
4. Папш В.В. Інвестиційне забезпечення розвитку сільського туризму в Україні / В.В. Папш // Економічний форум. – 2015. – № 3. – С. 227-231.
5. Перелік інвестиційних проектів, що включені до бази даних Чернівецької області. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://estonia.mfa.gov.ua/mediafiles/sites/estonia/files/01.07.2014.xls>.

Надійшла до редакції 07.07.2016 р.

Кушнірчук-Ставничка О.М. Инвестиционный путь развития туризма в Карпатском регионе

Охарактеризованы инвестиционные приоритеты туризма в Карпатском регионе Украины. Определена специфика инвестирования специализированных видов туризма, выявлены проблемные аспекты инвестиционной деятельности в отдельных видах туризма. Собрана и систематизирована информация об основных инвестиционных проектах в туризме Карпатского региона в разрезе ключевых видов туризма. На основе собранных данных оценен общий объем потребности в инвестициях для развития туризма в областях Карпатского региона. Представлены перспективные направления капиталовложений в разрезе специализированных видов туризма.

Ключевые слова: туризм, специализированные виды туризма, туристические инвестиции, инвестиционные проекты, Карпатский регион.

Kushnirchuk-Stavnycha O.M. Investment Vector of Tourism Development in the Carpathian Region

Some investment priorities of tourism in the Carpathian region of Ukraine are characterized. The specificity of investing of specialized types of tourism is highlighted. The problematic aspects of investment in specialized types of tourism are identified. The information on investment projects in the Carpathian region by main types of tourism is collected and systematized. Based on the collected data, the total volume of investment needs for the development of tourism in the districts of the Carpathian region is estimated. The perspective vectors of investment in tourism of the Carpathian region are proposed.

Keywords: tourism, specialized types of tourism, tourism investments, investment projects, the Carpathian region.

4. ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНІВ

УДК 336.14:061.1

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

В.І. Кім¹, О.І. Скаско²

Висвітлено теоретико-методологічні основи наповнення бюджету шляхом оподаткування доходів суб'єктів підприємницької діяльності та домогосподарств. Проаналізовано та оцінено виконання податкових надходжень окремо в розрізі Державного та місцевих бюджетів України. Досліджено місце та роль податків у системі вартісного розподілу й перерозподілу ВВП. Охарактеризовано структурні співвідношення між податковими надходженнями державного і місцевих бюджетів, окреслено їх зміни в динаміці та розглянуто основні причини цього явища.

У контексті євроінтеграційного вибору українського суспільства обґрунтовано основні чинники гармонізації податкових систем України та ЄС.

Ключові слова: зведений бюджет, Державний бюджет, місцеві бюджети, ВВП, податкові надходження.

Постановка проблеми. Розвиток державних фінансів в умовах ринкових відносин, передусім таких важливих категорій як "бюджет" і "податки", безпосередньо пов'язаний з рівнем розвитку товарно-грошових відносин, конституційною доктриною держави, дією певних об'єктивних економічних законів. Кожній країні для виконання конституційно задекларованих нею повноважень і завдань потрібні певні кошти, які можна отримати переважно внаслідок податкової форми одержавлення частини вартості ВВП. Традиційно податки прийнято використовувати не тільки як носії фіскалу, але й як важелі реалізації державної фінансової політики. У контексті зазначеного дуже важливо оптимально поєднати фіскальну та регулятивну природу податкових платежів з метою зростання наповнюваності бюджетів усіх рівнів, а також досягнення ефективного розвитку національної економіки, поліпшення рівня фінансування соціальної сфери і соціального захисту, забезпечення обороноздатності та безпеки країни, зменшення боргової залежності від іноземних держав і міжнародних фінансових інституцій, підвищення якості надання інших суспільних благ і послуг

Стан дослідження. У науковій літературі висвітленню проблематики щодо нарахування та сплати податків приділено багато уваги, особливо таким бюджетоформувальним їх видам як ПДВ, акцизному податку, податку на прибуток підприємств, податку та збирання на доходи фізичних осіб, місцевим податкам і зборам. Водночас окреслені види бюджетних надходжень набувають особливого значення в періоди структурних змін у системі економічних відно-

¹ проректор В.І. Кім – Львівський інститут економіки і туризму;

² проф. О.І. Скаско, д-р екон. наук – Львівський інститут економіки і туризму

син, пов'язаних з рецесіями національних економік, виступаючи при цьому не тільки як інструмент фіска, але й як важіль антициклічного регулювання соціально-економічного розвитку суспільства.

Незважаючи на вагомий науковий інтерес до питання формування та використання податкових надходжень нового імпульсу набувають як теоретичні проблеми, так і прагматичні завдання формування та реалізації фінансово-бюджетної політики у сфері планування й виконання вказаних джерел бюджетних надходжень з огляду на зміну пріоритетних орієнтирів соціально-економічного розвитку української держави та її адміністративно-територіальних одиниць у сфері організації бюджетного процесу та його подальшої локалізації.

Мета дослідження – всебічний аналіз соціально-економічної природи, динаміки складу і структури податкових надходжень до зведеного, державного, місцевих бюджетів, оцінення їх місця та ролі в бюджетному перерозподільчому механізмі в умовах макрофінансової нестабільності, зовнішньої військової агресії, децентралізації бюджетних відносин і локалізації бюджетного процесу, фінансової глобалізації та податкової гармонізації, що зумовлено євроінтеграційним вибором України.

Виклад основного положення. Бюджет держави як провідна ланка загальнодержавних фінансів відіграє важливу роль у процесі здійснення фінансового первинного розподілу і перерозподілу. Багатоканальність грошових потоків і притаманна їм система фінансових відносин на макроекономічному рівні зумовлені передусім необхідністю ефективного фінансового забезпечення постійно зростаючих потреб держави в умовах обмеженого ресурсного потенціалу. Водночас обсяги фінансування з централізованих фондів визначаються не тільки природою і функціями держави, але і рівнем суспільного розвитку, формами й методами використання бюджетного фонду, розгалуженістю відносин між різними рівнями бюджетної системи та суб'єктами господарювання і домогосподарствами. Як наслідок, це безпосередньо впливає на склад і структуру доходів зведеного бюджету, рівень централізації ВВП, кількісні параметри та якісні характеристики перерозподілу новоствореної вартості.

Аналіз кінцевих касових операцій виконання зведеного, Державного та місцевих бюджетів України за даними офіційної звітності Державної казначейської служби України [1], засвідчив тісний взаємозв'язок між зміною бюджетного-податкового законодавства, станом економічного розвитку країни та обсягом бюджетних надходжень (табл. 1).

Згідно з даними табл. 1, фінансово-дохідний потенціал зведеного і державного бюджетів переважно забезпечується шляхом застосування податкової форми одержавлення ВВП і тільки в структурі місцевих бюджетів домінують міжбюджетні трансферти, що надаються з центрального бюджету в порядку перерозподілу з метою горизонтального фінансового вирівнювання податкоспроможності територій. За досліджуваний період частка податкових надходжень зведеного бюджету протягом 2010-2011 рр. зростала від 74,53 % до 83,99 %; у 2012-2014 рр. стабілізувалася на рівні 80 %; починаючи з 2015 р. знову знизилася до 77,85 %. Нестабільністю відзначаються і тенденції зміни податкових надходжень на рівні державного бюджету.

Табл. 1. Динаміка складу і структури доходів зведеного, державного і місцевих бюджетів

Показник доходів бюджетів	Рік											
	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %
Зведений бюджет України*												
1. Податкові надходження	234,4	74,53	334,7	83,33	360,6	80,94	354,0	79,95	367,5	80,57	507,6	77,85
2. Неподаткові надходження	73,8	23,47	60,0	15,06	80,9	18,16	85,0	19,20	80,6	17,67	140,1	21,49
3. Доходи від операцій з капіталом	3,2	1,02	2,3	0,58	3,0	0,67	1,6	0,36	2,0	0,44	1,8	0,28
4. Офіційні зовнішні трансферти	0,3	0,09	0,5	0,13	0,2	0,04	1,6	0,36	5,4	1,18	1,9	0,29
5. Цільові фонди	2,8	0,89	1,0	0,25	0,8	0,18	0,7	0,16	0,5	0,11	0,6	0,09
Разом доходів	314,5	100,0	398,5	100,0	445,5	100,0	442,8	100,0	456,1	100,0	652,0	100,0
Державний бюджет України**												
1. Податкові надходження	166,9	69,37	261,6	83,15	274,7	79,37	262,8	77,48	280,1	78,44	409,4	76,58
2. Неподаткові надходження	65,2	27,10	49,1	15,61	68,3	19,73	72,9	21,49	68,3	19,13	120,0	22,45
3. Доходи від операцій з капіталом	0,6	0,25	0,5	0,16	1,3	0,38	0,3	0,09	0,9	0,25	0,2	0,04
4. Офіційні трансферти	6,9	2,87	3,2	1,02	1,5	0,43	3,2	0,94	7,6	2,13	4,8	0,90
5. Цільові державні фонди	1,2	0,50	0,2	0,06	0,3	0,09	0,2	0,06	0,2	0,06	0,2	0,04
Разом доходів	240,6	100,0	314,6	100,0	346,1	100,0	339,2	100,0	357,1	100,0	534,6	100,0
Місцеві бюджети України**												
1. Податкові надходження	67,6	42,41	73,1	40,28	85,8	38,08	91,2	41,27	87,3	37,68	98,2	33,34
2. Неподаткові надходження	8,8	5,52	10,9	6,01	12,6	5,59	12,1	5,48	12,2	5,27	20,1	6,83
3. Доходи від операцій з капіталом	2,5	1,57	1,8	0,99	1,8	0,80	1,4	0,63	1,1	0,47	1,6	0,54
4. Офіційні трансферти	78,9	49,50	94,8	52,23	124,5	55,26	115,8	52,40	130,6	56,37	174,2	59,15
5. Цільові фонди місцевого самоврядування	1,6	1,00	0,8	0,44	0,6	0,27	0,5	0,23	0,4	0,17	0,4	0,14
Разом доходів	159,4	100,0	181,5	100,0	225,3	100,0	221,0	100,0	231,7	100,0	294,5	100,0

Джерело: склади та розрахували автори на основі [1].

* - без урахування міжбюджетних трансфертів;

** - з урахуванням міжбюджетних трансфертів.

Запровадження у новій редакції Бюджетного кодексу з 2011 р. [2] призвело до стрімкого їх зростання від 69,37 % у 2010 р. до 83,15 % у 2011 р. Починаючи з 2012 р. відбувається динамічний спад зазначеного показника (крім 2014 р.), який в 2015 р. досяг рівня 76,58 %.

Натомість питома вага податкових платежів до місцевих бюджетів зменшувалася від 42,41 % у 2010 р. до 38,08 % у 2012 р.; у 2013 р. знову відбулося їх зростання до 41,27 % з наступним спадом до 33,34 % у 2015 р. внаслідок внесення чергових змін до Податкового [3] і Бюджетного кодексів [2], а також загострення макрофінансової нестабільності в країні, невідповідності задекларованих принципів бюджетної децентралізації чинному бюджетно-податковому перерозподільному механізму.

Проведені аналітичні дослідження засвідчили, що вирішальний вплив на формування дохідної бази бюджетів України справляють податкові надходження, склад і структура яких формуються під впливом як об'єктивних (обсяг створених і реалізованих в масштабах суспільства товарів і послуг, які є об'єктом одержавлення частини їх вартості шляхом оподаткування), так і суб'єктивних (напрями та механізми здійснення бюджетно-податкової політики) чинників.

Для всебічного обґрунтування окреслених вище показників виконання податкових надходжень до бюджету держави доцільно, на наш погляд, провести аналіз їх складу і структури окремо в розрізі Державного (табл. 2) та Місцевих (табл. 3) бюджетів України, надавши відповідну економічну, фінансову, правову оцінку динамічним кількісним та якісним змінам у системі нарахування, сплати, адміністрування найвагоміших бюджетоформувальних податків. Як свідчать дані табл. 2, роль основного носія формування податкових надходжень Державного бюджету закріпилася за непрямими податками – ПДВ, акцизним податком (згідно бюджетної класифікації доходів формують четверту групу розділу 1 – "Внутрішні податки на товари і послуги") і митом (група п'ять розділу 1 бюджетної класифікації доходів – "Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції"). Джерелом сплати вказаних платежів є кінцеві споживчі витрати домогосподарств.

Очевидно, що в умовах економічних спадів, скорочення обсягів розширеного відтворення й реального ВВП, загострення кризових явищ зменшується платоспроможний попит населення, що адекватно відображається на сумі утриманого універсального акцизу – ПДВ.

Окрім цього, частий перегляд норм податкового законодавства, відсутність на практиці чітких критеріїв та пріоритетів відшкодування податкового кредиту, тінізація економіки також негативно позначаються на фіскальній віддачі податку. Зниження частки ПДВ у структурі сплачених до Державного бюджету податків у 2015 р. порівняно з попередніми бюджетними роками передусім пояснюється падінням рівня життя населення, незважаючи на підвищення соціальних стандартів, а також інфляційними чинниками. Адже візуально кількісні номінальні параметри централізованого бюджетного перерозподілу шляхом оподаткування доданої вартості на всіх стадіях товаропросування підтверджують позитивні динамічні тенденції.

Табл. 2. Динаміка складу і структури податкових надходжень Державного бюджету України

Показник	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %
	1. Податки та доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості – всього:	40,0	23,97	60,9	23,28	62,4	22,72	61,9	23,55	52,6	18,78	79,8
зокрема:												
1.1) податок на прибуток підприємств	40,0	23,97	54,7	20,91	55,3	20,13	54,3	20,66	39,9	14,24	34,8	8,50
1.2) податок та збір на доходи фізичних осіб	–	–	6,2	2,37	7,1	2,59	7,6	2,89	12,7	4,54	45,0	10,99
2. Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	2,9	1,74	1,9	0,73	2,3	0,84	13,9	5,29	19,0	6,78	39,8	9,72
3. Внутрішні податки на товари та послуги – всього:	114,3	68,48	163,1	62,35	176,0	64,07	163,5	62,21	183,9	65,66	241,6	59,01
зокрема:												
3.1) ПДВ	86,4	51,77	130,1	49,73	138,8	50,53	128,3	48,82	139,0	49,63	178,5	43,60
3.2) акцизний податок	27,9	16,67	33,0	12,62	37,2	13,54	35,2	13,39	44,9	16,03	63,1	15,41
4. Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції – всього:	9,1	5,45	11,7	4,47	13,2	4,81	13,3	5,06	12,7	4,53	40,3	9,84
зокрема:												
4.1) ввізне мито	8,6	5,15	10,5	4,01	13,0	4,73	13,3	5,06	12,4	4,43	39,9	9,75
4.2) вивізне мито	0,5	0,30	1,2	0,46	0,2	0,08	0,08	0,03	0,3	0,10	0,4	0,09
5. Інші податки	0,6	0,36	24,0	9,17	20,8	7,57	10,2	3,88	11,9	4,25	7,9	1,93
Разом податкових надходжень	166,9	100,0	261,6	100,0	274,7	100,0	262,8	100,0	280,1	100,0	409,4	100,0

Джерело: склади та розраховали автори на основі [1].

Водночас відносні показники спростовують помилковість подібних висновків, які до того ж знайшли своє відображення у пояснювальній записці до звіту про виконання Державного і місцевих бюджетів України [1]. Акцизний податок, на відміну від ПДВ, який здебільшого виконує фіскальну функцію, крім свого бюджетно-ресурсного призначення, наділений широким колом регулятивних властивостей щодо обмеження кількісного споживання високорентабельних і монопольних товарів, які є шкідливими для здоров'я споживачів (наприклад, алкогольні напої, тютюнові вироби), перенесення податкового навантаження на високодохідні групи населення при оподаткуванні предметів розкоші (наприклад, дорогі автомобілі, нафтопродукти). Зростання специфічного акцизу у 2015 р. більше ніж удвічі порівняно з попередніми періодами зумовлено передусім підвищенням податкових ставок, яке, на наш погляд, триватиме і надалі, оскільки не загострюватиме соціальних конфліктів з огляду на те, що споживається підакцизна продукція переважно заможними верствами населення. З іншого боку, безконтрольне підвищення цін може спричинитися до нарощування обсягів фальсифікованих і контрабандних товарів.

Своєю чергою, істотний приріст ввізного мита можна пояснити не активізацією протекціоністської політики держави, а такими факторами:

- 1) значним падінням курсу гривні до іноземних валют;
- 2) зростанням негативного сальдо розрахунково-платіжного балансу країни;
- 3) запровадженням додаткового імпортного збирання.

Гармонізація податкової системи України і країн ЄС зумовлює активізацію податків з доходів фізичних осіб внаслідок підвищення частки індивідуальних доходів порівняно з корпоративними у ВВП. Одним із напрямів реалізації принципу субсидіарності бюджетної системи в Україні вважається розподіл податків між різними рівнями зведеного бюджету залежно від обсягу видаткових повноважень відповідних бюджетів. Унаслідок цього розподілу протягом 2010-2014 рр. податок на прибуток підприємств, крім податку на прибуток підприємств та установ комунальної форми власності, повністю зараховувався до державного бюджету, а податок на доходи фізичних осіб за встановленими нормативами розщеплення перерозподілявся між обласними, районними бюджетами, бюджетами місцевого самоврядування.

Внесенням відповідних законодавчих змін до Податкового і Бюджетного кодексів [2, 3] вказані податки набули статусу регулятивних, тобто у процесі виконання бюджету за доходами зараховуються органами Державної казначейської служби до центрального і територіальних бюджетів згідно із встановленими нормативами, що призвело до перегрупування міжбюджетних податкових потоків.

Цьому також сприяла низка таких чинників: макроекономічних – економічний спад і пов'язане з ним зменшення фінансових результатів суб'єктів господарювання – юридичних осіб, інфляція; економіко-правових – корупційна і тіньова складові частини; фіскальних – поетапне зниження ставки податку на прибуток підприємств, коригування бази його оподаткування на обмежену кількість податкових різниць (платники з доходом до 20 тис. грн взагалі не визначають податкових різниць), запровадження військового збирання, підвищення

ставок на оподаткування доходів фізичних осіб від 17 % до 20 % для виплат, отриманих за умовами трудового договору в сумі понад 10 розмірів мінімальної заробітної плати з розрахунку на місяць і для пасивних доходів (відсотки, роялті, інвестиційний прибуток) від 15 % до 20 %, зниження граничного порогу для оподаткування пенсій від 10 тис. грн на місяць до трьох розмірів мінімальної заробітної плати.

Стосовно інших груп податкових надходжень, які не справляють вирішального впливу на формування дохідної частини державного бюджету, можна констатувати таке:

1. Зростання рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів передусім можна пояснити підвищенням ставок на видобуток природного газу, що використовується для потреб населення та в частині виконання договорів про спільну діяльність. Треба зазначити, близько 100 % вказаних ресурсних платежів формується за рахунок справляння рентної плати за користування надрами.
2. Найбільшу питому вагу в структурі інших податкових надходжень займають податки групи 7 і групи 9 бюджетної класифікації доходів бюджету, зокрема, рентна плата за транспортування та збори за паливно-енергетичні ресурси, екологічний податок. Істотне коливання в динаміці зазначених надходжень обґрунтовується відсутністю чітких послідовних підходів реалізації паливно-енергетичної, транзитної, екологічної політики держави з притаманними їм негативними змінами в системі ресурсного оподаткування.

Динаміку частки основних бюджетоформувальних податків державного бюджету у вартісній величині ВВП окреслено на рис.

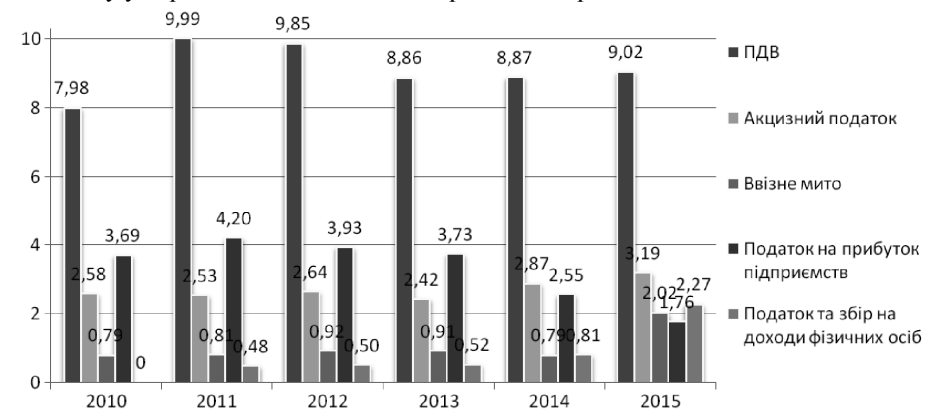

Рис. Динаміка частки основних бюджетоформувальних податків Державного бюджету України у ВВП (складено авторами на основі [1])

Частка податкових надходжень місцевих бюджетів є приблизно вдвічі меншою за аналогічний показник державного бюджету і змінюється протягом 2010-2015 рр. в межах 40 % у загальній сумі доходів. Склад і структуру утриманих до місцевих бюджетів податків, зборів, інших обов'язкових платежів наведено в табл. 3.

Табл. 3. Динаміка складу і структури податкових надходжень Місцевих бюджетів України

Показник	Рік											
	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %	сума, млрд грн	питома вага, %
1. Податки та доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості – всього:	51,4	76,04	54,4	74,42	61,5	71,68	65,3	71,60	62,8	71,94	59,2	60,29
1.1) податок на прибуток підприємств зокрема:	0,4	0,60	0,4	0,55	0,4	0,47	0,7	0,77	0,2	0,23	4,3	4,38
1.2) податок та збір на доходи фізичних осіб	51,0	75,44	54,0	73,87	61,1	71,21	64,6	70,83	62,6	71,71	54,9	55,91
2. Податки на власність	1,9	2,81	0,7	0,96	0,7	0,82	0,6	0,66	0,4	0,45	0,02	0,02
3. Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	9,8	14,50	12,9	17,65	15,2	17,72	15,0	16,45	14,6	16,72	2,2	2,24
4. Внутрішні податки на товари та послуги*	1,6	2,37	0,9	1,23	1,2	1,40	1,4	1,54	0,2	0,23	7,7	7,84
5. Інші податки	2,8	4,14	4,2	5,75	7,2	8,39	8,9	9,76	9,3	10,65	29,1	29,63
із них: МПЗ	0,82	0,03	2,5	3,42	5,5	6,41	7,3	8,00	8,1	9,28	27,0	27,49
Разом податкових надходжень	67,6	100,0	73,1	100,0	85,8	100,0	91,2	100,0	87,3	100,0	98,2	100,0

Джерело: складено та розраховано авторами на основі [1].

* – у 2010 р. до вказаної групи податкових надходжень зараховувалася частина акцизного податку з вироблених в Україні товарів, плата за ліцензії та сертифікати;

– у 2011-2014 рр. – частина акцизного податку з вироблених в Україні товарів;

– у 2015 р. – акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів.

Коментуючи отримані результати аналітичних обчислень, відображених у табл. 3, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на таких аспектах:

1. Вилучення у 2015 р. до Державного бюджету 25 % від контингенту надходжень найдохіднішого джерела місцевих бюджетів – податку на доходи фізичних осіб – не було компенсоване належним чином іншими податками, а саме: встановленням 10- відсоткового нормативу сплати податку на прибуток підприємств до обласних бюджетів, введенням акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів, реструктуризацією місцевих податків і зборів тощо.
2. Поступово втратили своє фіскальне значення податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів; у 2011-2014 рр. – збирання за першу реєстрацію транспортних засобів. З 2015 р. було запроваджено транспортний податок у розмірі 25000 грн для автомобілів з потужністю двигуна понад 3000 см³ і терміном експлуатації до п'яти років з одночасним його віднесенням до місцевих податків і зборів як складової частини податку на майно.
3. Надання статусу платі за землю майнового податку зумовило, з одного боку, істотне зниження ресурсних платежів, а з іншого – зростання місцевих податків і зборів. Отже, значне зростання останніх від 0,82 млрд грн або 0,03 % у 2010 р. до 27 млрд грн (з них – близько 16 млрд грн становить податок на майно і близько 11 млрд грн – єдиний податок [1]) або 27,49 % у 2015 р. передусім пов'язане з двома чинниками: по-перше, внесенням єдиного податку до місцевих податків згідно з положеннями Бюджетного кодексу від 08.07.2011 р. [2]; по-друге, об'єднанням у складі податку на майно трьох податків: податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, плати за землю, транспортний податку.
4. Доповнення переліку внутрішніх податків на товари і послуги акцизним податком з роздрібного продажу підакцизних товарів призвело до зростання податкових надходжень місцевих бюджетів у 2015 р. понад 7 % порівняно з попереднім бюджетним роком, що також можна віднести до позитивних тенденцій бюджетування на місцевому рівні управління (при цьому непряме оподаткування вітчизняних підакцизних товарів у законодавчому форматі віднесено до джерел формування внутрішніх податків на товари і послуги у складі державного бюджету).

Висновки. В умовах економіки добробуту податки є безальтернативним за вагомістю джерелом формування доходів бюджету держави та багатofункціональним інструментом перерозподілу ВВП з метою соціального забезпечення громадян і досягнення стійкого економічного зростання. Податки встановлюються на законодавчому рівні, тому є демократичними за способом встановлення та обов'язковими за процедурою сплати, а загальний рівень податкового навантаження визначається суспільним вибором моделі фінансових відносин.

Література

1. Веб-портал Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 лип. 2010 р., № 2456 – VI: Редакція від 11.06.2016 р., підстава 1406-19. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>.

3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р., № 2755-VI: Редакція від 1.08.2016 р., підстава 1389-19. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

Надійшла до редакції 22.09.2016 р.

Kit V.I., Skasko O.I. Реформирование системы налогообложения в условиях евроинтеграционного выбора Украины

Отражены теоретико-методологические основы наполнения бюджета путем налогообложения доходов субъектов предпринимательской деятельности и домохозяйств. Проведены анализ и оценка исполнения налоговых поступлений отдельно в разрезе Государственного и местных бюджетов Украины. Исследованы место и роль налогов в системе стоимостного распределения и перераспределения ВВП. Охарактеризованы структурные соотношения между налоговыми поступлениями государственного и местных бюджетов, очерчены их изменения в динамике и рассмотрены основные причины этого явления.

В контексте евроинтеграционного выбора украинского общества обоснованы основные факторы гармонизации налоговых систем Украины и ЕС.

Ключевые слова: сводный бюджет, Государственный бюджет, местные бюджеты, ВВП, налоговые поступления.

Kit V.I., Skasko O.I. Tax Reform under European Integration Choice of Ukraine

The social and economic nature of the tax forms of nationalization of GDP in terms of direct and indirect tax revenues (income), property, resources, capital, consumption volumes of businesses and households are revealed. A theoretical study of dominance in state tax revenues compared with the other species is conducted. Some individual components of revenue are characterized, namely, taxes on income, income taxes, taxes on the increase in market value; property taxes; rental fee and payment for other natural resources; domestic taxes on goods and services; taxes on international trade and external transactions; other taxes.

It is claimed that funding from central funds are determined not only by nature and functions of the state, but the level of social development, forms and methods of use of budgetary fund branching between different levels of government and business entities and households. We have the effects of those factors on the composition and structure of consolidated, state and local budgets, centralization of GDP quantitative parameters and qualitative characteristics redistribution of newly created value. Detailed features of the application of taxes not only as a treasury method, but as instruments of state and territorial financial policy are studied.

A comprehensive analysis and evaluation of the composition and structure of tax revenue dynamics for 2010-2015 are made separately in terms of consolidated, state and local budgets. Fiscal, economic, political, social, legal prerequisites of the results of the implementation of budgets of all levels of government income are specified. The fiscal and economic substance of the budget is determined by their leading role in the system of levers and instruments of state financial mechanism socially-oriented market economy.

Based on the calculations and analytical assessments we determined the composition of major budget-taxes – VAT, excise duty, import duty, corporate income tax, tax and tax on personal income; investigate their role in the system of cost allocation and redistribution of GDP with appropriate justification changes in tax bases and tax obligations of these taxes.

Basic preconditions and consequences of significant fiscal imbalance between the amount of tax revenues state and local budgets of Ukraine are characterized. We have also identified trends and ways to improve fiscal efficiency of taxes on personal income, property taxes, property taxes resource groups domestic taxes on goods and services of local significance, local taxes and charges as factors strengthening the financial autonomy of local government. In the context of European integration choice of Ukrainian society main factors for harmonization of tax systems of Ukraine and the EU are grounded.

Keywords: consolidated budget, the state budget, local budgets, GDP, tax revenues.

УДК 331.522.4(1-22)-048.38:005.21

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

П.П. Гаврилко¹

Наведено основні засоби забезпечення продуктивної зайнятості сільського населення. Запропоновано й обґрунтовано заходи щодо реалізації державної політики зайнятості на територіальному рівні. Окреслено основні напрямки загальної стратегії державної політики регулювання зайнятості сільського населення, зокрема: через реалізацію державної політики, спрямованої на активізацію платоспроможного попиту (реформування політики доходів та системи їх оподаткування); шляхом впливу за допомогою економічних важелів на активізацію ресурсного потенціалу суб'єктів сільської економіки (інвестиційна, податкова та кредитна політика).

Ключові слова: сільські території, трудовий потенціал, зайнятість, державна політика зайнятості, ефективність праці, ринок праці, трудова міграція, підприємницька діяльність.

Постановка проблеми. Особливості сучасного етапу аграрної реформи зумовлюють нагальну потребу істотної трансформації державної політики зайнятості сільського населення. Сьогодні, на жаль, відсутність позитивних змін у напрямі скорочення обсягів сільського безробіття значною мірою зумовлена низьким рівнем законодавчого забезпечення регулювання зайнятості сільського населення, що серйозно гальмує розроблення адекватних механізмів державної політики зайнятості у програмних документах уряду, які передбачали б комплекс заходів зі створення інфраструктури сільського ринку праці, системи фінансового та організаційного забезпечення реалізації активних заходів на ньому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання соціально-економічного розвитку сільських територій висвітлено у працях вітчизняних науковців: П. Березівського, О. Біттера, Д. Богині, О. Бугуцького, І. Гнибіденка, О. Гудзинського, М. Долішнього, О. Єрмакова, С. Злупка, О. Котлера, В. Лагодієнка, Е. Лібанової, В. Онікієнка, О. Онищенко, П. Саблука, У. Садової, І. Топіхи, Г. Черевка та ін.

Наукові надбання зазначених учених є надзвичайно актуальними для вирішення проблемних питань сьогодення, пов'язаних з розвитком сільських територій, є базисом подальших досліджень з огляду на динамічність соціально-економічних процесів в національному господарстві загалом й аграрному секторі зокрема. Водночас потребують належної уваги також і теоретичні та практичні розробки з проблем розвитку сільських територій, насамперед його трудового потенціалу.

Мета роботи – шляхи відтворення та ефективне використання трудового потенціалу сільських територій.

Виклад основного матеріалу. Активізація перетворень на селі значною мірою залежить від реалізації соціально-економічних програм, від результативного функціонування суб'єктів господарювання різного цільового призначення,

¹ директор, проф. П.П. Гаврилко, канд. екон. наук – Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету